

18 éves volt, mikor - 1648-ban - magára öltötte az erdélyi ferencrendiek egyszerű, szegényes ruháját; 40 esztendeig hordotta benne dús, gazdag lelkét.

Minő gazdag volt e lélek, arról újra épített erdélyi kolostorok, templomok; ezek lelkében emelt hitvalló oltárok, szegényeknek terített asztalok, rendjében viselt hivatalai, püspöki méltóságot elhárító alázatossága, Kolozsvárott ma is féltve őrzött kézi nyomdája, maga készítette orgonái tudnának beszélni. De legtöbbet maga, az ő, templomi énekeinkért lángoló lelke tudna mondani.

Zenéhez való tehetségét bizonyosan otthonról hozta, egy kis-kajoni szerény, görögkeleti családból. A kiképzés munkája a kolostor munkás csendjében ~~szorgalmasan~~ muzsikált, minek fényes eredményéről az erdélyi ferencrendiek évkönyvei értesítenek, a melyekben az alig két éves szerzetes már mint orgonista szerepel. Ebből az értesítésből megvonhatjuk tanulmányai egyenes vonalát az egyházi zene, kivált pedig az egyházi ének felé; mert rendjének tiszteletreméltó szokásai szerint a népének vezetése az orgonista ^a rendtársak lelkére és kezére volt bízva.

Hajlamai a legkomolyabb, a klasszikus gregorián ének felé vonzották s ehez hű is maradt életfogytiglan, ám élete külső ^{ZENEAKADEMIA} körülményei és az akkori viszonyok a magyar egyházi népének tájaira szelítették.

Ismert tény, hogy a protestantizmus terjedése hazánkszerte nagy bizonytalanságot teremtett egyházi énekeink terén. A mi szép volt nálunk, katolikusoknál, a magok hitelvei szerint alakított szöveggel énekeltek a protestánsok; a mi az ő énekeik között ment gyöngyszámba, észrevétlenül begurult a mi kincses ládánkba. Idővel oly nagy lett a bizonytalanság a tulajdon kérdésében, hogy még nagy állásu egyházi férfaink is botorkálva jártak e téren; mert másképp el sem gondolható, hogy Illyés István, esztergami kanonok 1693-ban, sőt még kerek száz évvel később megjelent Sóltári Énekek c. művében Luther Márton "Erős várunk nekünk az Isten" kezdetű éneke mint a miénk láthatott napvilágot.

Kisdi Benedek "Cantus Catholici" c. énekeskönyve 1651-ben került ki a nyomdából Nagyszombatban: 91 évvel az után, a mint az ugyanottani tartományi zsinat atyái kimondották, hogy a katolikus egyházi népénekeket össze kell gyűjteni és ki kell nyomtatni, de a gyűjteménybe csak olyan énekek vehetők fel, a minőkről bizonyos, hogy a hívők már legalább száz esztendővel ezelőtt is énekeltek.

Forró ünnepe lehetett a magyar katolikusságnak az első hangjegyes énekgyűjtemény megjelenése, ha meggondoljuk, ^{hogyz}ugyanazt a művet Szelepcsényi György többször is kiadatta, sőt tótajku hívei számára még az ő nyelvökre is lefordíttatta.

Kajonit nagyszombati tanulmányai között találta Kisdi Benedek művének megjelenése: az ő fiatal levita-lelkét is elkapta annak a szent ügynek láza, a mely az ő Erdélyében is ép oly veszedelemben forgott, mint Magyarországon. Senki sem írta meg, hány éjjelét, hány nappalát követelte el bökros teendőitől ez a láz; egyes egyedül 1676-ban megjelent, hatalmas terjedelmű Cationale Catholicum-ja volna a megmondhatója annak a titoknak, hogy mennyi idő alatt készült el kéziratával, hányat fordultlendült kis kézinyomdája s mennyit virrasztott vele Cassay András nevű ^{nyomdász} rendtársa, míg a hatalmas mű a hivek kezébe került?

Sajnos!arról mind ez ideig nincs tudomásunk,hogy ehhez a Cantionaléhoz volt-e, van-e valahol magának Kajoninak rendszeres,kötés gyűjteménye? Egy kéziratot azonban őriz a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának zenei osztálya,a melyről e cikk írója, jelenleg még kéziratban levő munkájában megállapította,hogy Orgonakönyv Kajoni Cantionaléjának,Balas Ágoston által rendezett,1719-es kiadásához.Ez az Orgonakönyv 171 Kajoni-dallamot ad számozott harmóniával. ZENEAKADÉMIA. Felbecsülhetlen érték nekünk ez a kéziratos Orgonakönyv;mert,ha nem is magától Kajonitól származik, egyről biztosít,hogy a kétségtelenül Kajoni-szövegek fölé írt dallamok hiven megmondják legalább azt:hogyan énekelték az ő Cantionaléjának elég tekintélyes számu énekét 43 évvel annak első megjelenése után ?

Nagy vonalú volt az ő életének minden gesztusa, de a katolikus magyarság joggal és büszkén tartja őt Családjában a legnagyobbnak.

Laad Henrik.